

PRAVICA DO UGOVORA VESTI

Ugovor vesti je pravica, ki jo lahko izvršuje vsaka fizična oseba, v kolikor se njena moralna oziroma etična prepričanja ne skladajo z zakonskimi obveznostmi.

Pravica do ugovora vesti je urejena v 46. členu Ustave republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I s spremembami in dopolnitvami), ki določa, da je ugovor vesti dopusten v primerih, ki jih določi zakon, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb. Določba 46. člena je specialna določba (*lex specialis*) 41. členu URS, ki ureja svobodo vesti.

Na področju zdravstvene dejavnosti je ugovor vesti urejen v Zakonu o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 s spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZZDej) in Zakonu o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 s spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZZdrS).

ZZdrS v 49. členu določa, da lahko zdravnik odkloni zdravniški poseg, če presodi, da ni v skladu z njegovo vestjo in če ne gre za nujno zdravniško pomoč. Smiselno enako določa ZZDej v 56. členu in sicer lahko zdravstveni delavec odkloni zdravstveni poseg, če sodi, da ni v skladu z njegovo vestjo in z mednarodnimi pravili medicinske etike. Zdravstveni delavec pa ne sme odkloniti nujne medicinske pomoči.

POSTOPEK UVELJAVLJANJA UGOVORA VESTI

Zdravnik, ki uveljavlja ugovor vesti glede konkretnega posega, mora o tem najprej pravočasno obvestiti bolnika in ga napotiti k drugemu usposobljenemu zdravniku. V primeru, da je v delovnem razmerju, mora o zavrnitvi posega obvestiti tudi svojega delodajalca. ZZDej še določa, da mora zdravstveni zavod ugovor vesti zaposlenega upoštevati, vendar bolnikom zagotoviti možnost za nemoteno uveljavljanje pravic s področja zdravstvenega varstva.

Izjavo o uveljavljanju pravice do ugovora vesti mora zdravnik posredovati tudi zbornici, saj se izjava v skladu z 31. členom ZZdrS vpiše v register zdravnikov. Vzorec take izjave je na voljo na povezavi: [vloga-za-vpis-v-register.pdf \(zdravniskazbornica.si\)](#) na 3. strani obrazca. Izjavo o uveljavljanju pravice do ugovora vesti se pošlje gospe Nastji Pavlič, na elektronski naslov nastja.pavlic@zss-mcs.si.

Zdravnik, ki ne poda zbornici izjave o uveljavljanju ugovora vesti pa jo kasneje uveljavlja, se po 81. členu ZZdrS lahko kaznuje za prekršek z globo od 650 do 1.200 EUR.

PRIMERI USTREZNIH IN NEUSTREZNIH UGOVOROV VESTI

Primeri izjav, ki predstavljata ustrezno uveljavljanje ugovora vesti:

»Uveljavljam ugovor vesti glede sodelovanja pri umetni prekinitvi nosečnosti.«

»Uveljavljam ugovor vesti glede izvajanja stalne preprečitve zanositve (sterilizacija).«

V opisanih primerih gre za izjavi, ki predstavljata veljaven ugovor vesti, saj gre izjavo, da zdravnik odklanja konkretni zdravniški poseg, ki bi ga bil sicer dolžan izvesti.

Primeri, v katerih ne gre za uveljavljanje ugovora vesti:

»Uveljavljam ugovor vesti glede pomoči pri evtanaziji oz. samomoru.«

Ugovor vesti je pravica, v okviru katere je mogoče uveljavljati odstop od ravnanja, ki je sicer v skladu s pravnim redom Republike Slovenije. Posledično ne gre za ugovor vesti, kadar se zdravnik zaveže spoštovati zakonske obveznosti in oziroma ravnati v skladu s temeljnimi načeli zdravniške etike. Pomoč pri samomoru je v Republiki Sloveniji nezakonito ravnanje ter predstavlja ravnanje v nasprotju s Kodeksom zdravniške etike, ki v 29. členu določa, da zdravnik zavrača evtanazijo in pomoč pri samomoru. V kolikor zdravnik torej izjavi, da ne bo izvedel posega, ki ni zakonit oziroma dopusten, to ni ugovor vesti, saj ne predstavlja odstopa od dolžnostnega ravnanja pač pa zavezo k njegovemu spoštovanju.

»Uveljavljam ugovor vesti v primerih, ki niso v skladu z mednarodnimi pravili medicinske etike.«

Smiselno enako kot v zgornjem primeru izjava, s katero je izražena pripravljenost oziroma zavezanost k spoštovanju temeljnih načel zdravniške etike (mednarodnih pravil medicinske etike), ne predstavlja ugovora vesti, saj gre za spoštovanje dolžnostnega ravnanja in ne odstopanje od njega.

»Uveljavljam ugovor vesti v primerih, ko ne bodo v skladu z mojo vestjo in mojimi etičnimi oziroma moralnimi prepričanji.«

Primeroma navedena splošna izjava o zavračanju ravnanj, ki niso v skladu s posameznikovo vestjo oziroma etično-moralnimi prepričanji zaradi nedoločljivosti ne dosega standarda ugovora vesti. Standard ugovora vesti je dosežen, kadar zdravnik navede konkretno zakonito oziroma dolžnostno ravnanje, od katerega želi zaradi moralnih oziroma etičnih stališč odstopiti.